

КЪМР-ни ПАРЛАМЕНТИНДЕ

Районлада тири, къармаша билген жашла бла къызла кӕдӕле

КЪМР-ни Парламентини Жаш тӕноно, жамаут биригулени эмдӕ аспапты информация органланы ишлери жаны бла комитетини кӕдӕн кастышып бардырылган жыйыныуунда «Къабарты-Малкъары жаш тӕноно (2009-2015 жылла)» деген республикалы программа жашауда къалай бардырылганы кыралганды.

Аны кӕсонде депутатла КЪМР-ни жаш тӕноно эмдӕ жамуат биригулени ишлери жаны бла министрни къуллугун толтурган Борис Паштов билдиргенди.

Ол айтханга кӕре, программаны эки кезиге бӕлоп толтурурга мурат этиледи. Бек алгъа (2009-2011 жыллада) ишни къурауно, оную этиге, ахшы ишлери бла бирге, кӕселери ырызлыклары бла игилик этерге сюенгенди. Аны ишлери билуино, ала бла ишлеуно хайыры амаллары табарга, тематика жыйылыула, ингириле, конференциялы бардырырга, карпады хазырлаула артыкъда улуу эс бурдурга белгиленди.

Экинчи кезиге (2012-2015 жылла) жарыкъландыру, билим беруу бла байламлы ширте тамамланлыкыдыла, ишлери бардырылгандыла, жашла чакъыргандыла ачы мағанна берилгенди.

Быйлыны тогузы айны ичинде, программага кӕре, «Жаш тӕноно социальны ишлеге къошуу», «Жаш адамланы амалыкъладан сакълау мадарлары» деген ишлеге кӕре, 300-ге жуукъ иш бардырылганды. Аладан бек улугъа эм

мағаналыга «Студент жаз башы-2010» фестивалны санарга болукъду. Аны РФ-ни 50 региондан 1500 адам къатышканды. Ол башы, ахшы ишлери бла бирге, кӕселери ырызлыклары бла игилик этерге сюенгенди. Аны къурауага 470 волонтер къатышкан эди.

Жылыны башында уа «Кырал сӕгӕт» деген информациялы жарыкъландыру проект да жашауда бардырылып башланганды. Аны жарашдырганлы муратлары кырал парламентны органлары оюулары не къадар ачыкъ болурча эмдӕ жаш тӕно республикада жамуат-политика ишлери дӕймак хазырла болуп туруча этерге эди. Проект кӕчкеринде власть структура окумуулаа, аны дӕнглеге власт не зат болганын, аны бла байламлы болуно амалларын да анылаптыдыла.

Ахыры 2-чи беттеди.

Тюбешу

Бир бирни ангыларгъа чакъыргандыла

Нальчикде 23-чу номерли орта школда дин конфессияла эм миллетле аралы келишулулуге аталган тюбешу болганды. Аны КЪМР-ни Жаш тӕноно парламентосу къурауанды. Школчулаа къонакъда КЪМР-ни жаш тӕноно эмдӕ жамуат биригулени ишлери жаны бла министрни къуллугун толтурган Борис Паштов, республикалы дин управлендени кӕчкеринде Алим Сикажев, Майсик шахарны киликасыны настоятели Михаил Самохин, огырында айтылган парламентосу тӕматасы Завнага Шокарова эм башкала келгенди.

Тюбешуно ача, Жаш тӕноно парламентосу культура министр Тимур Азаров «КЪМР-ни школларында миллетле эм динле аралы келишулулуге кӕчкеринде» деген проект бу проблемда бла байламлы алаула биринчи улуу проект болганын билдиргенди. Аны кӕчкеринде биллӕй тюбешуле Кенжеги эм Басхансны школларында да бардырылганды, дегенди. Биз бла сӕзю Борис Паштовга бергенди.

Борис Султанов аны бир бирлери ангыларга, хурмет этерге эм тынчылыкны сакъларга чакъырганды. «Биз сизни бла тюбешуле сюенген

эсок, барыбыз да биогон быйлагъа жыйылган эсок, ол бу ишни мағаннасы улуу болганын кӕрпозтеди. Статистика тергӕулеге кӕре, республикабызда башка-башка миллетлени кӕчкеринде бирге койор къурауларыны проценти бирси жылдан эсе асламды. Болсада орам хазарла да жорюйдюле. Аны ишлери кӕбосонде миллетле аралы келишулулуге бузарга сюенген экстремистиледе. Сиз, окурт, биллиди болсагъыз, ангыларкъсыз, башка миллетлени тиллерин, динлерин, культураларын билму къалай улуу байлык болганын. Бизни бирбуруз ол затны бӕлоп кӕлген жаш тӕноно сюертюдо. Сиз а къатыгъыздагылыны сюерге, ырахат жашауно бузарга а итингенлеге алдатмагъа керексиз», - дегенди.

Тюбешуле Жаш тӕноно парламентосу президенти Залина Шокарова, аны заместители Атиро Шокарова, культура министр Тимур Азаров да проектни сюенгенди айтхандыла. Кӕп затла сабий школда окугъан замандында башлангы, ол аны башар заманды уе аны акъылында ала бир торлю жорюкча тохташанларын белгилегенди.

Ахыры 2-чи беттеди.

Кенгеш

Сенаторла Север Кавказда банкланы ишлерин игилендириуно амалларын сюзгендиле

Тюбешуно КЪМР-ни Правительствоу ююнде РФ-ни Федеральны Жыйылыуу Федерация Советини Финанс рынокса эм ахчаны жорютуу жаны бла комитетини жыйылыуу болганды. Сенаторла Север-Кавказ федеральны округда банк системаны айнытуу эм банка тамамлангъан жумушлары жегилендириуно амалларын сюзгендиле. Кенгешни комитетини башчысы Дмитрий Ананьев бардырганды.

Тюбешуно КЪМР-ни Правительствоу Президенти Александр Меркулов сенаторлаа Нальчикде жыйылганлары ючюн ыспастып айтханды. Ол Къабарты-Малкъарны бла Федерация Советини арларында ишни байламлыккъа курагъанларын чертгенди. КЪМР-ни экономикасыны сюенгенди айт, Александр Викторович биллӕй шартла кӕлтиргенди. Огъан жыл республиканы битеуно ич продукциясы 64 миллиард сомга жетгенди, ол а, 2005 жыл бла тенгешледиргенде, 1,7 кереге асламды. Республикалы бюджет 4 кереге кӕбегенди. Къабарты-Малкъар дотациялы региондан чыгарылганды. Беш жыл мындан алгъа дотациялык 65 процент болган эсе, энди ол 54 процентге дери азайтылганды.

Дмитрий Ананьев бла Александр Меркулов.

ветде регионла бла байламлыккъаны къурауага баш мағанна берилгени айтханды эмдӕ Къабарты-Малкъарны оюучуларына сакълангырына ышандырганы бла да байламлыккъа. Округну экономикасы эмдӕ банк системасы не ючюн артка къалгъанларыны сюенгендеси сюенди айт, Дмитрий Николаевич ол бек алгъа финансистеманы инфраструктурасы кӕнж жайылмагъаныны, экинчи предпринимательствы бла кӕрешгенде аз болганыларыны, банк тамамлангъан жумушлары хайыр-

Кенгеште къатышханлары къаууно.

Премьер-министр айтханга кӕре, РФ-де инвестициялы проектлени жашауда бардырыула аслам эс бурдула. Аны хайырында ишлени саны азайтылды. 2005 жылда ала 37,7 минг болган эселе, бусӕгӕтта ол 17 мингге жетгенди. Александр Викторович демографияда, адамланы къолайлыкларында болгъан торленулерин сюенгенди.

Дмитрий Ананьев Федерация Со-

ветде регионла бла байламлыккъаны къурауага баш мағанна берилгени айтханды эмдӕ Къабарты-Малкъарны оюучуларына сакълангырына ышандырганы бла да байламлыккъа. Округну экономикасы эмдӕ банк системасы не ючюн артка къалгъанларыны сюенгендеси сюенди айт, Дмитрий Николаевич ол бек алгъа финансистеманы инфраструктурасы кӕнж жайылмагъаныны, экинчи предпринимательствы бла кӕрешгенде аз болганыларыны, банк тамамлангъан жумушлары хайыр-

Ахыры 2-чи беттеди.

Суратланы Руслан МАМИЕВ алганды.

Республиканы атламлары

Тарихле

Аяулукъну мадарлары хайыр береди

Жылыну мардасын ӕнеленген 233 сӕтчиники хайырында бейл тогузы айны ичинде 6,1 миллиард сом алгъанды. Биллӕй тарихлени Къабарты-Малкъарны Президентини республиканы Правительствоу бла кезуило кенгешинде премьер-министрини орунбасар Уналаны Казим кӕлтирген эди. Ол айтханга кӕре, бюджет организацинала жылы аллындан бери алай 337 прибор салынганды.

Бу иш «2009-2013 жыллада КЪМР-де электроэнергетиканы айнытуу эмдӕ энергияны агулу къураууно юсюенде» программаны чӕчкеринде бардырылды. Аны кӕре, быйыл жылыну ӕнелени тергенде 82 приборну орнатырга 9 миллион сом бӕлоденди. Сӕтчиники энци юлени ишлери да салдырылды. Сӕз ючюн айтханда, аны хайырлануудан бир жылгъа 2 минг кубометр газны аргъа оны чыгады.

Республиканы башчысы Арсен Каноков айтханга кӕре, «ЖКХ-да реформаланы бардыру» деген федеральны программаны чӕчкеринде адамланы осал эм жашау этерге къоркъуулу юлдендери кӕчкеринде республикага 1,3 миллиард сом берилгенди. Уналаны Казим кӕлтирген тарихлеге кӕре уа, 21 осал койден 445 адам кӕчкерилгӕди. Аны 127,3 миллион сом бӕлоденди. Фатарла ишлене тургъан жангы койде берилликди. Бусӕгӕтта ала 60-70 процентти битдиргенди. ЖКХ-да реформаланы бардырыуа сӕбеплик этю жангы бла фонд бла этилен келишимге тийишликди, кӕп къатылы юлени жангыртуу бла жашау этерге къоркъуулу ишлене адамланы кӕчкеринде бейл 31-чи декабрде тамамлап бошарга мурат барды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Социальны болушлукъ

Ӕксюз сабийлеге - фатарла

Прокладный шахарда Виктор Вагванова бла Оксана Агатавага фатарларындан ачкыны курунчылы халда бергенди. Шахарны администрациясы республиканы бюджетден бӕлоннген ахчага алгъан фатарла бек алгъа ӕксюз къалган эмдӕ ата-аналары къарамал къойган сабийлеге бериледи.

Фатарла къулу болгъаныны алгъышлай, муниципалитетини башчысы Юлия Пархоменко энци алены жашауларында жангы кезуу башланганын чертгенди, ол насылы, жетишмил болсун, дегенди. КЪМР-ни билим беруу эм илми министрни орунбасар Борис Муртазов а республикада битге да 776 ӕксюз сабий фатарла берилгени сакъланганын билдиргенди. Беш жылы ичинде ала аны алылдыкыла, аны ючюн деп 2 миллиард сомдан артыкъ бӕлорге белгиленди, дегенди.

Прокладный шахарны администрациясыны пресс-службасы.

Тюбешу

Эверестге бой салдырган альпинист - школчулда къонакъда

Дунни бек бийик тау тӕпысы - Эверестге чыкырган, халкъла аралы кӕлсӕгъа къуларуу альпинист Елмезланы Абдул-Халимде бизни республикада жашагъанла, алгъычна, Оюнолгокде да улуу эс бурдыла. Аны айтылганды, жетишмилерине жаланда абаданла угъай да, ала анга бек сейир этен эмдӕ сюйген сабийле да ӕктемленди.

Бу кӕчкерде Тынчмузуно ючюн номерли орта школуну директору Хуруланы Шарарфини къызы Любовьны башламчылары бла, Абдул-Халимини школгъа чакъырып, анда окумуула эм педагога бла тюбешу болганды. Ол аны къатышуу бла таугъа ӕрлеу къалай барганын, анда кӕрген затларыны эмдӕ кӕлпир заманлагъа планларыны сюенгенди айтханды.

Анатолий ТАЛАЕВ.

Билару

Къабартыны хурметлене жоралоп

Къабарты-Малкъарны Жазычуларыны союзу Нальчик шахары бла республиканы жамуатын Ленинни сӕтчини лауреаты, СССР-ни, РСФСР-ни да Кырал сӕгуларны лауреаты, КЪМР-ни халкъ поэти Куулийланы Къайсын туугъанын 93-жыллыгына аталган мероприятияла къатышырга чакъырыды. Программала белгиленген ишле:

- Куулийланы Къайсын атылы проследте поэти эгертемине артынкиле 10 сагътада толго салнырыкъдыла; - 12 сагътада уа Чегем шахарда поэти юйюне-музейине барылыкъды; - Байрам ишле 2010 жылда 1-чи ноябрде 10 сагътада башланырыкъдыла.

Жазылуу - 2011

Хурметли жамауат!

«Заман» - миллетибизни жангы газету. Аны беттеринде малъар халкъны культурасыны, тарыхыны, биогонно жашаууно, айтыхылы агадарларыны, жетишмилерини эмдӕ жарсыларынны сюенген басмаланган материалланы сиз бир башка издалагъа табалый тоюлу-сюз. Алайы да, жазылыгъыз, билеклик этю-гуз кесигизни газетигизге! Жангы жылда да ол сизни керти шухӕтугъуз, огурулу сӕз нӕгеригуз болуп деп ышанабыз. «Заман» газетини рекомменди.

Бизни индексигиз - 51532

Кавказны кубогу

Устала эришип башлагъандыла

Нальчик шахарны «Форт» къонакъ юйюнде тюбешу Кавказы «Ӕтмек - ол мамырыкъды» деген кубогу къурунчылы халда ачылганды. Аны Россияны кӕн регионлардан, ӕтмек биширичюледен сӕнанды. Биз регионну экономикасы мындан ары да ити айны барлыккъа ийналганды. Алай болур ючюн, барыбыз да заманыбызны, кӕчюбозно аммагъа керексиз.

Келгендени КЪМР-ни Правительствоу Президетини заместители Тембулат Эркенов алгъышлагъанды. Ол биогон Къабарты-Малкъар Республикалы къурауны ючюн болганын чертгенди. «Барыбыз да билебиз ӕтмекни багъасын. Ансыз жашаубуз болмазлыгыны. Мен бу ишни къурагъанлаа аны Нальчикде бардырырга оную этгенлери ючюн ырызлыккъа билдирме. Биогон биз бу жаны бла жетишмилерини кӕрпозторге, аны бла бирге бирсилени сынауларына да юйренге сюебиз. Битеу бу кубога къатышханлаа, аны къурагъанлаа да улуу жетишмилеге жетерлерин сюйгеними билдирме!» - дегенди.

РФ-ни Федерация Советини Президетини кенгешчиси Евгений Никулицев э жыйылганына бир къауум тилде алгъышлагъанды. Ол Федерация Советини Президетели Сергей Миронову эм Федерация Советини Президетели биринчи заместители Александр Торшини алгъышлау сӕзлерини къылап айтханды.

Нальчик шахарны туугъан жеримча кӕреме, - дегенди ол. - Кубок

бардырылган кезиге Къабарты-Малкъарны ӕтмек биширичюле бирси регионаны сынауларына юйренге онг табаркъдыла. Къабарты-Малкъар бийик билим

рыкъларына ышанабыз. Бу ишде Къабарты-Малкъар Республика Север Кавказда биринчили сӕнанды. Биз регионну экономикасы мындан ары да ити айны барлыккъа ийналганды. Алай болур ючюн, барыбыз да заманыбызны, кӕчюбозно аммагъа керексиз.

Россияны ӕтмек биширичюле-

ли адамларыны саны бла Россияде аны жерлерден бирин алганы шартды. Аны себепли инновация технологияла мында тири айны-

рыны эч кондирелени гильдиясыны президенти Юрий Кашельсон биллӕй мероприятияла, алада алынган сынау ӕтмек биширген

сфераны айныуна улуу болушлукъ этериклерин белгилегенди. «Ӕтмек - ол мамырыкъ болгандан сора да, жангы ишчи жерленди, гитче эм ортаны бизнеси айныууду. Ӕтмек чыгаргъан предпритияла тӕгенналуга уа социальны сфераны айныуна себеплик этеди!» - дегенди. Юрий Менделевич Север-Кавказ федеральны округну, ол санда Къабарты-Малкъарны башчыларына, бу мағаналы ишни къурауага болушлукъ этгенлери ючюн ырызлыккъа билдиргенди. «Ол биринчи, алай мындан ары бирси республикада да бардырылыкъды», - деп чертгенди.

УЛЫШАЛАНЫ Мурат. Сураты автор алганды.

